

Az 1972-es Müncheni Nyári Olimpiai Játékok és hatásuk a Német Szövetségi Köztársaság
turizmusára

Készítette:

HIDEG GABRIELLA

I. Bevezetés

Kutatásom során a sok szempontból különlegesnek, egyedinek és tragikusnak mondható 1972-es Müncheni Nyári Olimpiai Játékokkal foglalkoztam illetve vizsgáltam annak hatásait a Német Szövetségi Köztársaság turizmusára.

Témaválasztásomban bizonyosan nagy szerepet játszott az olimpiatörténet és a sportpolitika iránti nagyfokú érdeklődésem, melynek hatásait most a turizmusra, gazdaságra és a hozzá kapcsolódó ágazatokra kívánom kivetíteni.

II. Célkitűzésem

A sport és a turizmus kapcsolatának vizsgálata.

A sportturizmusnak két ágát, az aktív és a passzív sportturizmust különböztetjük meg. Aktív sportturizmusról akkor beszélhetünk, amikor a turista a sporttevékenység közvetlen részese, passzív sportturizmusról pedig mikor a turista csak nézőként vesz részt a sporteseményen.

Elmondható, hogy a turizmus a világ gazdaság közel 12%-át érinti közvetve vagy közvetlen módon. Egy több milliárdos iparágról beszélünk, mely napról napra fejlődik. Ezen belül a sportturizmus talán a legdinamikusabban fejlődő ága a turizmusnak. A sportturizmus érezhetően növekvő turisztikai ágazat, amely vélhetően a világban népszerűsödő sporttevékenységnek is köszönhető.

Célom továbbá az 1972-es Müncheni Nyári Olimpiai Játékok és hatásainak vizsgálata a turizmusra.

Ahhoz azonban, hogy reális kép alakuljon ki bennünk az Olimpián történekről és világosan lássuk ennek hatásait mind a turizmusra mind pedig a soron következő Játékokra rendkívül fontosnak tartom a kor rövid történelmi és politikai áttekintését.

III. Hipotézisem

Az 1972-es Nyári Olimpiai Játékok tragikus eseményei törést okoztak mind a Német Szövetségi Köztársaság turizmusában mind pedig a soron következő Nyári Olimpiai Játékok népszerűségében.

IV. Kutatási és vizsgálati módszerek

Kutatási és vizsgálati módszereim a hazai és a külföldi szakirodalom feldolgozásán dokumentumértékelésen valamint statisztikai adatok elemzésén alapszik.

V. Amikor a politika is uralta/ uralja az Olimpiát

A sport és a politika gyakran egymás mellé kerülő, összekapcsolódó fogalmak. Nemcsak a mindenkori politikai hatalmak használták fel a sport területét érdekeik érvényesítése céljából. Az olimpiai játékok mindig nagy népszerűségnek örvendtek, és vonzották a nemzetközi sajtó figyelmét is, így válhattak egy terrorcselekmény színterévé.

A Német Szövetségi Köztársaságban a szélsőbaloldali terrorizmus elterjedése az 1967-es évre tehető. A szélsőbaloldali csoport(ok) mellett a modernkori terrorizmus korai szakaszában az ország biztonságát a közel-keleti terroristák is fenyegették.

A Német Szövetségi Köztársaságban palesztin terrorcsoportok által elkövetett akciók közül a legnagyobb hatást minden kétséget kizáróan a XX. Müncheni Nyári Olimpiai Játékokon történt támadás érte el.

A Fekete Szeptember nevű terrorszervezet tagjai 1972. szeptember 5-én a hajnali órákban betörték az olimpiai faluba, ahol az izraeli sportolók és vezetők szállásán két embert megöltek és a zsidó állam csapatának kilenc tagját ejtették túszul. Az elkövetők a túszok szabadon bocsátásáért cserébe 234 Izraelben és a Német Szövetségi Köztársaságban fogva tartott német és palesztin terrorista szabad lábra helyezését követelték.

A „túszügy” kezelése komoly diplomáciai, nemzetközi jogi vitákat váltott ki. Az izraeli kormány mereven elutasította, hogy a terroristák követeléseinek eleget tegyenek, de felajánlották közreműködésüket egy túszmentő akció megszervezésére.

A német hatóságok úgy döntöttek, hogy látszólagosan szabad és biztonságos elvonulást adnak az elkövetőknek és a foglyaiknak.

Szeptember 6-ára virradó éjszaka azonban a repülőtéren az események tragikus fordulatot vettek, mert a rendőrségi mesterlövészek és a palesztin fegyveresek között lövöldözés tört ki.

A tűzharcban öt terrorista és kilenc túsz veszítette életét. Az események után egy hónappal a túlélő terroristákat szabadon engedték, erre a lépésre egy újabb terrorcselekmény kényszerítette a német hatóságokat, ugyanis egy Lufthansa gépet a terroristák eltérítettek és követelték a társaik szabadon bocsájtását.

Az Olimpián történt események természetes módon mindenkit megráztak, tömegek követelték a Játékok megszakítását, azonban a Nemzetközi Olimpiai Bizottság a játékok folytatása mellett döntött!

VI. Mit jelent Olimpiát rendezni?

Az olimpiai eszme, mely hangsúlyozza az esélyegyenlőséget és a fair play játékot, mára már átalakult, az olimpia rendezés már nem kizárólag sporteseményt, sportolók viadalát jelenti.

Mindenki, aki rendezésre pályázik, a világ szeme előtt vizsgázik nemzeti egységéből, sportdiplomáciai képességeiből, politikusi intelligenciából.

Olimpiát rendezni presztízs, a világ elé lépést jelenti egy elit klubba való tartozást. A rendezés sikere (vagy sikertelensége) világraszóló. Egy nemzet dicsőül meg és szerez hosszú évekre szóló hírnevet külföldön és nemzeti önbecsülést.

Az Olimpiai Játékok rendezése komoly mérlegelést jelent a pályázni kívánó országok részéről.

A rendezés mellett szóló érvek, a rendezés előnyei a következőkben foglalható össze.

Minőségi ugrásnak lehetünk tanúi: modern sportlétesítmények, új utak, szállodák, lakónegyedek épülnek, megújul az infrastruktúra.

Az olimpiához kapcsolódó fejlesztések növelik az adott ország iránti bizalmat, és ezen keresztül tovább ösztönzik a külföldi tőke beáramlását az adott országba.

Az olimpiai projekt beruházásai javíthatják az ország erőforrásainak kihasználását, ennek révén az előkészítés éveiben a GDP növekedése is felgyorsulhat.

Az olimpiai projekt beruházásai kedvező hatást gyakorolnak a foglalkoztatásra.

A Játékokra több millió nemzetközi turista érkezése várható. Az olimpia kapcsán az ország ismertsége nő, amelynek pozitív kihatása lesz a későbbi idők turizmusára is.

Kivételes ország propagandára nyílik lehetőség. Újságírók és látogatók ezrei mennek a városba, szereznek élményeket és viszik a hírt szerte a világba. A felkészülés éve alatt fokozatosan erősödő médiaérdeklődés folyamatosan a külföld szemei elé tárja az adott országot.

A rendezés kockázatait, veszélyforrásait a következőképpen foglalható össze.

A gazdaság növekedési ütemének a vártnál kedvezőtlenebb alakulása hátrányos egyensúlyi feltételeket okozhat az olimpiai felkészülés bizonyos időszakaiban.

Egy előre nem látható világgazdasági válság (ami be is következett és ennek Görögország vált áldozatává), hosszú távú következményei miatt a beruházások relatíve nagyobb terhet róhatnak a költségvetésre, amely más területekről kell, hogy elvonjon további forrásokat.

Mivel a megkezdett beruházások már nem állíthatók le, a költségek alultervezettsége esetén is az olimpia egyfajta kényszerpályát jelent, amely további erőforrásokat vonhat el az államháztartástól.

Rossz szervezés és ezáltal az építkezések elhúzódása jelentősen növelheti az építkezések költségeit.

Ha a létesítmények utóhasznosítását nem megfelelően tervezik, felesleges létesítmények épülnek, a jövő generációját terhelő fenntartási költség vonzatokkal.

Előfordulhat, hogy az olimpiai rendezvények látogatottsága nem éri el a kellő mértéket. Ekkor bevétel kiesés mellett presztízsveszteség is jelentkezik.

Kellő és hatásos PR munka hiányában nem sikerül széles körű lakossági és vállalkozói támogatottságot szerezni.

VII. Az 1972- es Müncheni Olimpia hatása a turizmusra valamint a Játékok finanszírozásának lehetőségei

Az 1972- es Müncheni Olimpiai Játékok turizmusra gyakorolt hatását vizsgálhatjuk a turisztikai kínálat és a turisztikai kereslet oldaláról. Ennek megfelelően a turisztikai kínálat oldalán vizsgáltam az általános infrastruktúrát, turisztikai infrastruktúrát, turisztikai szuprastruktúrát és a sportlétesítmények helyzetét.

Az általános infrastrukturális célok között szerepelt a közlekedési rendszer fejlesztése, mely magába foglalta a metró vonal és villamos hálózat kiépítését, kiterjesztését az Olimpiai rendezvények helyszíneire. Továbbá a gyalogos turista centrum létrehozását, egy új repülőtér építését a Játékokra, melynek oka, hogy előzetesen 60.000 utazóra számítottak, ehhez kapcsolódott még a szövetségi vasút és autóbusz hálózat fejlesztése is.

A turisztikai infrastruktúra célja az Olimpiai Park és környékének kiépítése mellett a sportesemények művészettel és kultúrával való körbeölelése, kiegészítése volt, a minőségi és mennyiségi kulturális létesítmények létrehozása, a kulturális ajánlat nemzetközi színvonalra való emelése.

Az Olimpiai Park és annak későbbi hasznosítása a mai turisztikai programok szerves részét képezik, ma is turisztikai attrakciónak számít.

Ezt mi sem bizonyítja jobban, mint, hogy az Olimpiai Parknak évente 10 millió látogatója van, az éves bevétel pedig ennek köszönhetően 2 milliárd német márka volt.

Az 1972- es Müncheni Olimpiai Játékok mottóját „Olimpia Zöldben”, a Park, mely a modern kertépítészet mesterművének számít és a Stadion hűen tükrözi.

Turisztikai szuprastruktúrára jellemző volt a rövidtávú növekedési impulzusok a magán és közszféra beruházásokban, mely magában foglalja a szállodaépítéseket ezzel együtt pedig a személyzeti kapacitás növekedését.

1966 óta ez volt az első komoly irányváltás a szálloda iparban, mely korszerűsítéshez, bővítéshez vezetett ezzel növelve a teljes kapacitást.

Ekkor valósult meg a Home & Host program (otthon és vendéglátó program), mely 100.000 nem kereskedelmi szálláshelyet teremtett. Az Olimpiához kapcsolódó férőhely kapacitásnövekedés 12.2 % volt.

Tapasztalatok azt bizonyítják, hogy egy világméretű rendezvényre készített épület komplexumok a versenyek után a feleslegessé, kihasználatlanná válnak a körültekintés nélküli rossz tervezés miatt. Így a sportlétesítmények kialakításánál is fontos szempont volt a későbbi hasznosíthatóság és a gazdaságos üzemeltetés figyelembe vétele.

Az Olimpiai falu férfi része társasházként a női részlege kollégiumként, a sajtóközpont iskolaként, a televízió- és rádió centrum központi egyetemi sportpályaként, az Olimpiai Csarnok koncertek, kongresszusok helyszíneként, az Olimpiai Stadion pedig fontos sportesemények, futballmérkőzések helyszíneként működött tovább.

Mint azt már fentebb említettem az 1972- es Müncheni Olimpiai Játékok turizmusra gyakorolt hatásit vizsgálhatjuk a turisztikai kereslet oldaláról is.

A turisztikai kereslet esetében a turista forgalmat, a vendégéjszakák számát, turizmus specifikus publikációkat, a reklámokat vizsgáltam.

München turista forgalmának vizsgálatát (1. ábra) az 1965-ös évvel kezdtem, mikor is a vendégek száma meghaladta az 1,8 millió főt. Ez a növekedő tendencia egészen 1973-ig figyelhető meg, amikor is egy nagyon gyenge, alig 1%-os visszaesés volt tapasztalható és egy hasonló (2,8%) csökkenés volt jellemző 1974-re is.

Azután, azonban mint, ahogy azt az ábra is mutatja folyamatos növekedés volt jellemző München turista forgalmára.

1972-ben a látogatók száma meghaladta az előző 1971-es évet és az Olimpia nézői száma elérte a 3,3 millió főt, a lényegesen több vendég pedig hónapra lebontva szeptemberben és októberben látogatta meg Münchent, ebben az Olimpia mellett a Sörfesztiválnak is nagy szerepe volt. A legnagyobb növekedés azonban november és január hónapra tehető. A külföldiek nemzetiségüket tekintve az Egyesült Államokból, Olaszországból és Ausztriából érkeztek.

Azt gondolom vizsgálni kell a turista forgalomban a külföldi vendégek arányát illetve arányuknak a változását is.

1965-ben a külföldi vendégek aránya 37,31% volt, ez a növekedés 1971-ig tartott, amikor is az összes turista forgalom 40,2%-át tették ki külföldiek. A külföldiek, anyaországukat tekintve az Egyesült Államokból, Olaszországból és Ausztriából származtak.

Érdekesnek tartom továbbá, hogy az Olimpia évében, ami tudjuk egy nemzetközi sportesemény, mely vonzza a turistákat, a külföldi vendégek száma lecsökkent 37,61 %-ra.

A vendég éjszakák száma 1965-ben ért el a „rekordot”, amikor is meghaladta a 4 milliót.

Bayern területén nagyobb volt a növekedés, mint München városában azonban utóbbiban a külföldi turisták aránya nagyobb volt.

München volt Németország legnagyobb idegenforgalmi központja, itt értékesítették a legtöbb vendégéjszakát a közép árkategóriában.

A turizmus specifikus publikációk és a reklámok célja Németország imázsának javítása volt a külföldiek körében, mely előmozdította a turisztikai kereslet növekedését. Ehhez nagyban hozzájárult a fentebb már említett Olimpiai Park megépítése is, mely turisztikai látványossággént szolgált és vonzotta a látogatókat.

Ami az Olimpiai Játékok finanszírozását illeti a pénzügyi források megnyitásának sürgőssége (a Nemzeti Olimpiai Bizottság részéről) növekedett az Olimpiai Játékok méretének növekedésével. Az általam is vizsgált időszakban a televíziós jogok eladása és a szponzoráció, melyek máig a legfontosabb források, tekintélyes méretre nőttek. A Müncheni Olimpia kiemelten fontos a közfinanszírozás szempontjából.

Az 1972-es Olimpiát "különleges finanszírozási módszerekkel" pénzelték. Ezek mind OCOG (Olimpiai Szervezőbizottság) bevételek (19%) voltak.

Ezek magukba foglalták az Olimpiai érmekeket és bélyegeket, és az Olimpiai lottó bevételeinek megosztását. A maradék 893,1 Milliós USA dollárt a szövetségi kormány (50%), a szövetségi államok (25%), valamint München és Kiel városa (25%) fedezte.

VIII. Nézők száma és a sportolói létszám az Olimpiai Játékok történetében
Hipotézisem második felének bizonyításához az Olimpiákon részt vevő sportolók létszámának (2. ábra) vizsgálatát valamint a Játékokon megjelent nézők számának (3. ábra) alakulását, ezek elemzést használtam fel.

Az Olimpiai Játékokon részt vevő sportolók számát tekintve természetesen látható, hogy az Olimpiai Játékok a kezdetektől fogva egyre népszerűbbek lettek a nemzetek és a sportolók körében.

Az 1956-os melbourne-i olimpián csökkent ugyan a résztvevők száma, de mint azt a diagram is mutatja a soron következő három Olimpiai minden azt megelőző sportolói létszámot meghaladott, felülmúlt.

Kiugró pontnak számít az általam vizsgált 1972-es Müncheni Olimpia, ahol 7134 sportoló képviselte országát.

A soron következő Olimpiai Játékokon, mint látható a sportolók létszáma jelentősen visszaesett, ennek hátterében az a tény húzódhat, hogy a Müncheni Olimpián történt terrorcselekmény után a sportolók és a szakmai vezetés nem tartotta biztonságosnak az Olimpián való megjelenést, részvételt.

A résztvevő sportolók száma az 1980-as moszkvai Olimpián tovább csökkent, amely szintén a politikai eseményekhez vezethető vissza, ugyanis több nyugati állam bojkottálta ezt az Olimpiát. Mintegy 65 állam zárkózott el a szerepléstől az afganisztáni szovjet megszállás miatt.

Az 1984-es Los-Angeles-i Olimpiától újra növekedésnek indult a sportolók létszáma annak ellenére, hogy Szovjetunió és a Keleti blokk 14 állama (kivéve Romániát) ellen bojkottálta a Los Angelesi Olimpiai Játékokat. Azt állították, hogy nem tudják garantálni sportolóik biztonságát.

A szovjet politika arra hivatkozott, hogy „a sovinszta felfogás és a szovjetellenes hisztéria felkapott lett az Egyesült Államokban”.

A későbbi növekedés a világpolitikai helyzet viszonylagos rendeződésének köszönhető.

Mára az Olimpián résztvevő sportolói létszám megközelíti a 11.000 főt.

IX. Hipotézis helytállóságának vizsgálata

Hipotézisem első fele mely szerint az 1972-es nyári olimpiai játékok tragikus eseményei törést okoztak a Német Szövetségi Köztársaság turizmusában bizonyítást nyert, ahogy az ábrán is látható a vendégek száma az olimpiát követő években csökkent.

Hipotézisem második fele mely szerint a müncheni Olimpián történt terrorcselekmény negatív hatással volt a soron következő nyári Olimpiai játékok népszerűségére szintén valósnak bizonyult. Az általam elemzett ábrán látható, hogy a Montreali Olimpián több mint 1000 sportolóval kevesebb vett részt, melyet én egyértelműen a terrorcselekmény elrettentő hatásaival magyarázok. Sem a sportolók sem pedig a szakmai vezetés nem tartotta biztonságosnak a Játékokon való megjelenést.

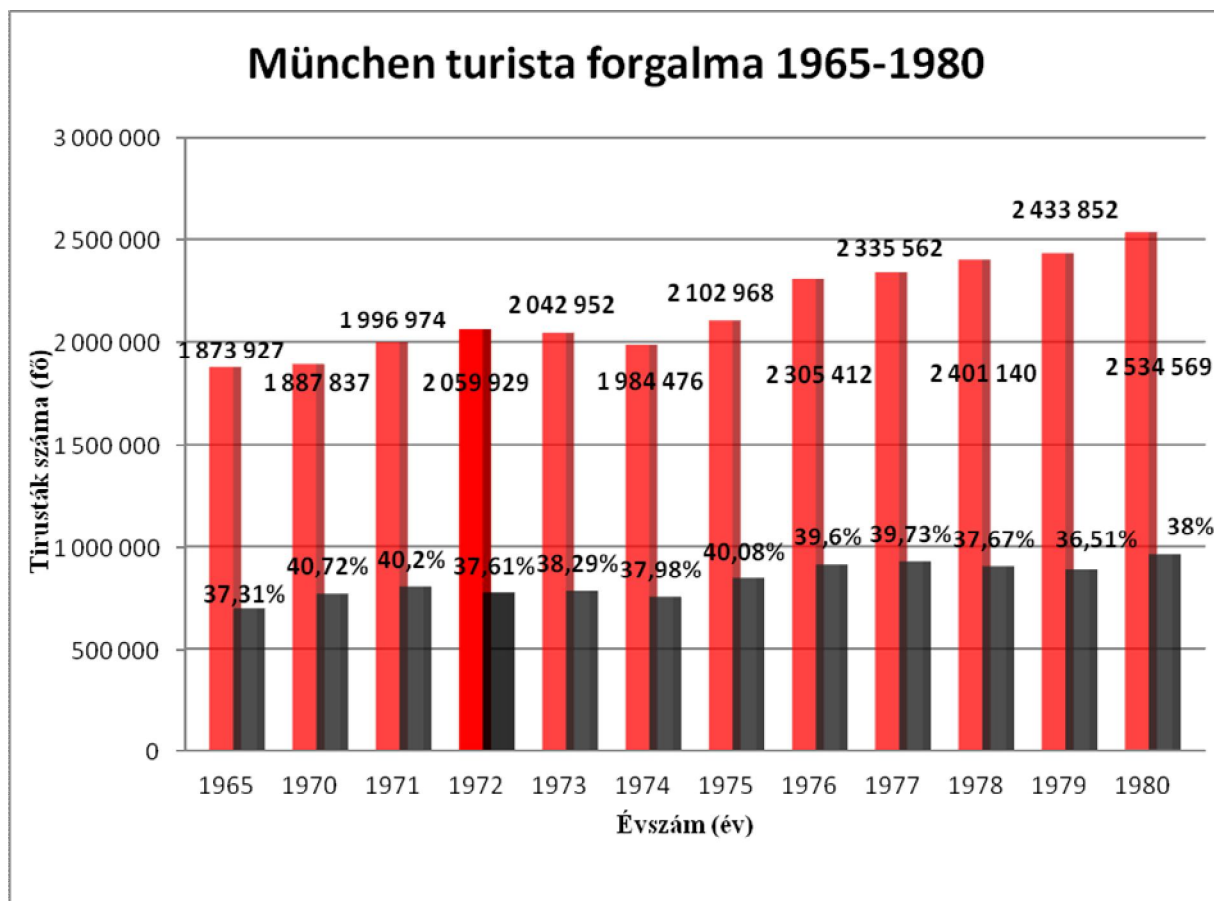
Ugyancsak csökkenő arányt mutat - és ez is alátámasztja hipotézisem helytállóságát- az Olimpiákon megjelenő nézők száma, mely 1972-ről 1976-ra közel 120.000 fővel csökkent.

X. Konklúzió, következtetés

Mivel hipotéziseim helytállónak bizonyultak elmondható, hogy a terrorcselekmény, mely az 1972-es Müncheni Nyári Olimpiai Játékokon történt megingatta a bizalmat a belföldi és a külföldi turistákban a Német Szövetségi Köztársaság iránt. Kevésbé számított biztonságos és kedvelt úti célnak.

A sportolók számára valamint a sport iránt érdeklődő potenciális nézők körében is ezen tragikus esemény visszatartó erőt jelentett a soron a következő Olimpián.

Érdekesnek találom a későbbiekben vizsgálni a Müncheni Olimpián, mint sporteseményen történt terrorcselekményből kiindulva más nem sporteseményhez kapcsolódó, de a világot megrázó terrorcselekmények turizmusra gyakorolt hatásainak vizsgálatát.

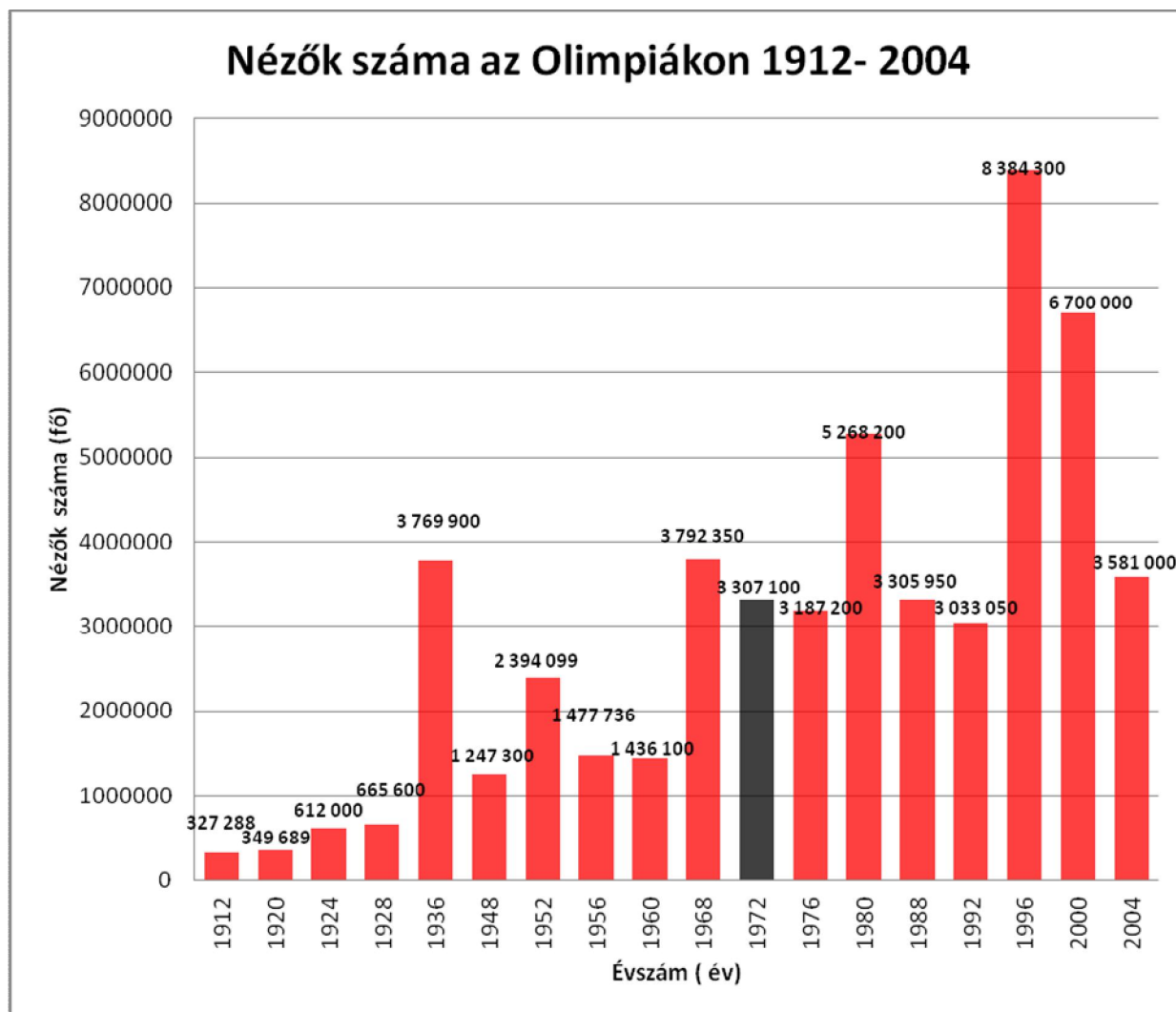
1. ábra

Forrás. Fremdenverkehrsamt München (2004.)

2. ábra

Forrás: Magyar Olimpiai Bizottság

3. ábra

Forrás: Olympic Games Museum

Felhasznált irodalom

- Holger Preuss (2006): Az olimpiai játékok gazdasági háttere: Az 1972-2008.évi játékok összehasonlítása
- Holger Preuss (2002): Economic dimension of the Olympic Games
- M. Malfas PhD, E. Theodoraki PhD and B. Houlihan PhD (2004): Impacts of the Olympic Games as mega-events
- Evangelia Kasimati (2003): Economic Aspects and the Summer Olympics: a Review of Related Research
- Stephan Fischer / Karin Höß (2004): Auswirkungen von Sportgroßveranstaltungen auf Destinationen
- Horváth Attila (2011): Németország terrorfenyegetettségének jellemzői
<http://index.hu/nagykep/2012/09/05/munchen>